

BIBLE TROŠKU JINAK

Jan Blahoslav Šourek

© Jan Blahoslav Šourek, Heirs, 2021

Tato knížečka vyšla pod názvem *Nové metody práce s Biblí* poprvé v letech 1970 a 1972 jako dvoudílná příručka Synodní rady Českobratrské církve evangelické. S titulem *Bible trošku jinak* vyšla v roce 2001 (YMCA DAP) a 2006 (OM ČCE).

S přáním, aby vás inspirovala ke kreativní práci s Biblí a k objevování její spásodárné zvěsti, ji dáváme k dispozici v elektronické podobě.

Obsah

Úvodem	4
1. Novinová zpráva.....	7
2. Aktuální podnět	9
3. Literární dílo jako podnět k rozhovoru nad Bibli	11
4. Antipodobenství	12
5. Pozorování obrazu	15
6. Västeraská metoda.....	17
7. Kladení otázek	19
8. Ilustrace textu	23
9. Rozhovor nad příběhem	25
10. Inscenace	27
11. Provokující texty	29
12. Psaní dopisů.....	33
13. Parafráze biblického textu	37
14. Volba verše.....	39
15. Kompilace	41
16. Propagační texty, hesla.....	43
17. Polární teze	45

Úvodem

Na mnoha místech, v mnoha skupinách mládeže (někdy i dospělých) se zkouší nové metody práce s Biblií. Naše obecná zkušenost z posledních let ukazuje, že znalost Bible je daleko menší, než dříve. Pamětníci lepších časů s lítostí vzpomínají na doby, kdy byla biblická konkordance pomůckou, kterou horlivě používali mnozí, zatímco dnes se pomalu neví, co to je. Biblické hádanky a kvízy, dokonce i odznak za znalost Bible - to všechno nám dnes často zní jako pohádky.

Je chyba v Bibli? Nebo v celkovém ovzduší doby? Těžko hledat chybu jen někde. Rozhodně nelze všechno svalovat jen na špatné metody. Je ale rozhodně třeba zkoušet a používat nové metody práce s Biblií, aby se obsah Bible přiblížil lidem dneška a její zvěst k nim promluvila.

Základním předpokladem práce, o níž budeme dále psát, jsou dvě věci:

- a) důraz na rozhovor jako jednu ze základních podmínek a charakteristik lidské existence, a
- b) smysl pro skupinovou práci rozvíjející osvobodivou a tvořivou hru.

ad a) Církev je velmi často postavena na monologu. Říká se mu „zvěstování Božího slova“. Jeden mluví a ostatní pasivně naslouchají. Je to způsob mnoha bohoslužeb. Podobný model se přenáší i do ostatní práce. Někdo ze skupiny mládeže si připraví výklad a ostatní trpělivě naslouchají. Pak se ozve otázka: Má k tomu (snad?!) někdo něco? – Většinou nikdo nic.

Je třeba prolamovat monolog a přetvářet jej v rozhovor. Je to daleko náročnější, stojí to více přípravy. Je jistě velikým pokrokem, když biblický výklad nepřipravuje jen farář, ale také někdo ze skupiny. K rozhovoru se ale dospěje až tehdy, když se do něho pustí všichni (nebo aspoň valná část).

Myslím, že je možno vytvořit skupinu, kde se hodně hovoří. Stojí to ovšem práci - ale co je bez práce? Při rozhovoru lidé daleko více přemýšlejí a formulují své názory, než když jen poslouchají.

ad b) Nejjednodušší práce je tam, kde vedoucí dělá všechno sám. Aspoň mu to nikdo nekazí. Mnozí si to takto alespoň představují a myslí. Ale sebe i druhé tím připravují o radost. Radost mívají lidé tehdy, když něco sami tvoří. Jedna mladá dívka řekla při jednom rozhovoru na mládeži: „Nejpěknější mládež je pro mne ta, při níž vedu nějakou část programu. Z toho mám nejvíce.“ Skupinová práce dává takovou radost.

Metody, o nichž budu psát, nejsou docela nové. Leckde se už mnohé dělalo a třeba to zapadlo. Především, že tyto metody jsou většinou použitelné téměř všude, mezi všemi typy mladých lidí.

Několik poznámek k praxi:

1. Musíme vědět o vlastních možnostech ve výkladu daného textu na jedné straně a na straně druhé je nutno odhadnout zralost a schopnost skupiny.
2. Vyžaduje-li biblický oddíl exegetickou přípravu, je třeba ji krátce udělat - buď sdělením, nebo formou rozhovoru ap.
3. Doporučujeme pracovat v malých skupinkách (3-5), které je možno rozdělit podle různých hledisek (stáří, pohlaví, znalosti, atd.)
4. Je-li to jen trochu možné, je třeba, aby skupinky pracovaly odděleně, ve vlastní místnosti - aby se nerušily. Při rozhovoru se někdy těžko tlumí hlasy.
5. Není nutné vždy určit vedoucího skupinky. Nechejme to spíše na skupině a důvěřujme v její schopnosti.
6. Vedoucí celé práce může buď přecházet mezi skupinkami, aby mohl poradit, nebo má být k dispozici na dostupném a dohodnutém místě.
7. Při závěrečném rozhovoru v plénu je třeba, aby vedoucí mnoho nemluvil. Spíše má umožnit ostatním, aby se projeví. To je, myslím, jeden z nejtvrděších oříšků.
8. Není nutné, aby vedoucí ke všemu zaujal vlastní stanovisko. Z biblického výkladu mohou vyplynout různé pohledy. Zasáhne pouze tam, kde se objeví vyloženě falešné názory či postoje.

Nedoporučujeme užívat příklady, o nichž bude dále řeč, jako univerzální recept. Mají vám spíše pomoci, abyste se sami pokusili nad biblickými místy o něco podobného. Zkušenost nám potvrdila, že tímto způsobem probraná místa uvíznou v paměti zúčastněných lépe, než po výkladu běžného typu.

Mnoho radosti z této práce, práce s Biblií a nad Biblií.

1. Novinová zpráva

JEŽÍŠ UZDRAVUJE NEMOCNÉ SENZACE V KAFARNAUM !

Náš redaktor František Vostrý se právě vrátil z Palestiny se vzrušujícími zprávami, o kterých nyní informujeme své čtenáře:

Po celé galilejské zemi panuje rozruch od chvíle, kdy se mezi lidem roznesla zpráva o muži, který chodí mezi lidmi a pouhým slovem či dotykem uzdravuje nemocné.

Kdo je tento muž? Odkud bere sílu ke svým činům? Podařilo se mi získat interview od muže, který se prohlašuje za jeho přítele a je také přímým svědkem uzdravení své tchyně.

„Pane Šimone, mohl byste nás podrobněji informovat, jak k tomu došlo?“

„Moje tchyně ležela v horečkách a lékaři byli bezradní. V pondělí k nám přišel Ježíš v doprovodu Jakuba a Jana. Pouhý dotek stačil k tomu, aby horečky opadly. Tchyně byla schopna hned vstát a pohostit nás. To je asi vše.“

„Děkuji Vám za rozhovor, pane Šimone.“

Zaznamenal jsem také výpověď dalšího svědka, který poznal moc tohoto muže na vlastní osobě.

Malomocný: „Nedovedete si ani představit moji neskonanou radost, když po mnoha letech malomocenství, kdy jsem byl vyřazen z lidské společnosti a opovrhoval mnou i ten nejbídnější člověk, jsem mohl opět vstoupit do synagogy a stát se zase plnoprávným členem společnosti.“ Tolik z výpovědi uzdraveného.

Mezi lidmi vznikla otázka, jak je to možné? Zázrak? Odkud bere ten muž sílu? Když ho hledali jeho přátelé, našli ho na opuštěném místě, jak se modlí. Dává snad modlitba takovou sílu?

V New Yorku se ve středu sešli nejvýznamnější psychologové z celého světa. Shodli se na tom, že Ježíš patrně používá hypnózy a zvláštní látky, kterou stačí přiložit na tělo pacienta. Profesor Pander gas ovšem tuto myšlenku vyvrací a tvrdí, že je to síla modlitby.

Tyto řádky byste jistě nenašli, kdybyste si sedli k novinám - ani k církevním, ani k ostatním. Ale slova z Markova evangelia 1,29-45 takové zpracování umožňují. Jistě, jenže: My nečteme Bibli jako noviny, ale jako Písmo svaté. To ovšem může někdy znamenat, že nám uniká aktuálnost a živost jejích slov.

Zprávu, kterou jsme přečetli, vypracovala jedna ze skupinek, které se vytvořily při schůzce mládeže. Je to zpráva, kterou skupinky zpracovávaly asi hodinu. Tuto jsme ohodnotili jako nejzdařilejší, ale i některé další byly velmi pěkné.

Jaký postup je třeba volit? - Na počátku schůzky jsme přečetli nahlas oddíl z Bible. Pak byla položena otázka, zda tomu všichni věcně rozumí, a byly přečteny následující poznámky:

Při práci platí důležitá zásada: nic nezamlčet. Všechno podstatné musí být zachováno.

Oddíl se dělí na tři části:

- a) v. 29-34 uzdravení Petrovy tchyně
- b) v. 35-38 Ježíš se modlí, mluví o svém poslání
- c) v. 39-45 uzdravení malomocného

Kde se odehrává děj (1,21)? - Kde město leží (v. 28)? - Co víme o té krajině (Mt 4,13-16)? - Jak je hodnocena nemoc? - Co dělá uzdravená žena? - Odkud bere Ježíš svou sílu? - Proč nechce zůstat jen na jednom místě? - V čem byla tíže malomocenství? - Proč nemocný neposlechl?

Tyto otázky jsou pomocné, mají za úkol jen usměrnit, nemusíte na ně odpovídat.

Jaký způsob můžeme použít? Normální, běžná zpráva z denního tisku, interview s někým ze zúčastněných, fejeton, komentář k událostem dne, zpráva dopisovatele, filosofické pojednání, dopisy čtenářů, zprávy očitých svědků atd. Můžeme se pokusit mluvit řečí určitých novin nebo časopisů: církevního tisku, Lidových novin, bulváru, podle znalosti toho kterého deníku či časopisu. A můžeme vyjádřit i jistou senzačnost, jakou událost vskutku byla.

Nejprve je ovšem třeba pozorně přečíst text a najít jádro zvěsti, což je nejdůležitější.

Tyto poznámky dostala každá skupina (bylo jich sedm) a pak skupinky pracovaly na zprávě. Nutně je to vedlo k tomu, že všichni museli několikrát znovu číst biblický text. Většina z nich si tento biblický oddíl pamatuje jistě velmi dobře.

Poznámky:

1. Tímto způsobem můžeme zpracovat (nejlépe) dějové příběhy Bible.
2. Použijeme-li způsob komentáře nebo fejetonu, můžeme zpracovat i nedějové oddíly.
3. Je dobré pokusit se zpracovat oddíl ve stylu určitých novin. I tyto pokusy mohou být velmi zdařilé. Přitom je možno provést úplnou aktualizaci příběhu.
4. Můžeme použít všechny způsoby novinářské praxe, jak o nich již byla řeč.
5. Můžeme se pokusit i o formu jiných sdělovacích prostředků - rozhlasu a televize (reportáže, interview, zprávy aj. s využitím magnetofonu a videa).
6. Můžeme pracovat bez přípravy - tak byl zpracován příklad nahoře – nebo oznámíme text a zadání předem a dáme dost času k promýšlení a přípravě.

2. Aktuální podnět

Z denního pozorování světa kolem sebe, ze zpráv rozhlasu a televize, z oblíbených písniček a filmů je možno přejít k Bibli a vést rozhovor na dané téma s Biblí a nad Biblí.

Jako příklad uvádíme písničku Zloděj a kat (Rangers):

*Řemeslo zlý a starý mám,
těžko se líbit bude vám,
mě nikdo z lidí nemá rád,
pro úřad můj: Jsem, prosím, kat!
Řemeslo zlý a starý mám,
snad jednou odpustí mi Pán.
Má práce chutná mi jak blín,
vždyť rukou mou pad i můj syn.
Ruce měl v poutech svázaný, na očích šál,
ten lesů král, a jako sbor chór krkavčí.
Ruce měl v poutech svázaný, na očích šál,
a já se bál vykonat práci popravčí.
Slepených vlasů, vlásek pár,
z bejvalý krásy zbyl jen cár.
Zato má rubáš s oprátkou,
tam pod ní končí cestu svou.*

*Sedraný šat a drsná tvář,
on trochu krad a byl to žhář.
Byl pozdní večer, první máj, šel spát
a zde s ním stál já - jeho kat.
Pod černým trámem s oprátkou pak
dokonal, ten lesů král,
a jako sbor chór krkavčí.
Pod černým trámem s oprátkou
já povinnost svou vykonal,
dřív otec jen, teď popravčí.
Osud si umí divně hrát,
otec a syn, zloděj a kat,
osud si umí divně hrát,
otec a syn, zloděj a kat,
osud si umí divně hrát,
otec a syn, zloděj a kat...*

Po zahájení schůzky jsme přečetli několik oddílů z Bible:

Genesis 22,1-14 (obětování Izáka), Jozue 7 (Akánova krádež a poprava), Soudců 11,29-40 (Jiftáchova dcera), 1Kr 21,1-15 (poprava Nábota), Římanům 8,32 (neodpusť vlastnímu synu).

Po přečtení oddílů byla z pásku přehrána píseň Zloděj a kat. Byla předem rozepsána tak, aby vždy alespoň dvojice měla text písně před sebou.

K rozhovoru byly předloženy tyto otázky:

- Jaký máte názor na řemeslo, o němž píseň mluví, a jak se díváte na lidi, kteří mají něco společného s trestáním druhých.
- Udělal podle vašeho názoru otec správně, že popravil vlastního syna. Jak se měl v dané chvíli zachovat?
- Jaký je rozdíl mezi tím, co udělal a mezi obětí Abrahamovou, nebo obětí zmíněnou v Římanům 8,32?
- Myslíte, že mu „odpustí Pán“?
- Byla to hra osudu? Nesouvisí to, co dělá otec jako řemeslo, s tím, co pak postihne jeho syna?

Diskuse trvala asi hodinu a půl, objevily se nejrůznější názory na celou otázku, i v souvislosti s biblickými oddíly. Z dobového pozadí Starého zákona bylo vysvětleno, proč Izraelci popravovali kamenováním a neměli popravčího.

Celý poslech písně i rozhovor nad ní byl současně veden snahou, aby ti, kteří poslouchají (a někdy přímo vášnivě) písně a klipy, které právě letí, byli schopni také uvažovat nad jejich obsahem a naučili se hodnotit i slova písní.

Jiným aktuálním podnětem může být rozhlasová hra, video ap. V jedné skupině dokonce předčítali vtipy a od nich došli k biblickým místům, a k rozhovoru o tom, zda vtipy, a humor vůbec, patří k plnosti křesťanova života.

Jiným aktuálním podnětem mohou být události a pozorování všedního dne: Mladý dvacetiletý muž onemocněl leukémií. Lékaři hovoří o tom, že se dožije nanejvýše dvaadvaceti. Zbývají mu tedy dva roky života. Má jeho život ještě smysl?

Jiný příklad: V našem městě došlo k vraždě. Vrahem byl člen našeho evangelického sboru, zavražděnou obětí rovněž člen sboru. Po vysvětlení známých skutečností představovala skupina mládeže soud a porotu. Soud byl velmi vážný a zabral mnoho času a bylo při něm možno poukázat na řadu myšlenek a motivů Bible k otázkám viny a trestu.

Poznámky:

1. Můžeme hovořit v plénu, nebo opět vytvořit skupinky na prohovoření věcí a sejít se v plénu potom.
2. Básně, písně, články denního tisku, pozorování dne - to vše může být aktuálním podnětem k rozhovoru a příležitostí, abychom hledali souvislosti všech těchto věcí s Biblií.
3. Předpokladem k tomu, abychom takové aktuální podněty mohli zasadit do souvislosti s Biblií, je její dobrá znalost.
4. Je nemožné najít v Bibli „vhodný“ verš či správné místo ke každému aktuálnímu podnětu. Je však nutné se ve všem pokoušet orientovat podle Slova.

3. Literární dílo jako podnět k rozhovoru nad Bibli

Vedle aktuálního podnětu (viz 2.) můžeme k navození rozhovoru nad Bibli použít i jiné věci. Velice se nám osvědčilo použít jako podnětu k rozhovoru nad Bibli povídky.

V Evangelickém kalendáři na rok 1947, str. 75, je povídka Spravedlnost. Tu jsem vybral k rozhovoru na jednu schůzku mládeže. Po zahájení jsem přečetl oddíl Matouš 7,1-5 a Jan 8,1-11. Oba oddíly mluví o souzení a soudu, podobně jako povídka.

Obsah povídky: Mladý chlapec stojí před soudem za to, že zapálil chalupu sedlákovi v sousedství. Věc je naprosto jasná a zřejmá a žalobce si je jist svou obžalobou. Soud vede mladý právník, soudce. Vyslýchá svědky a přitom se ukáže, že sedlák zapálil chlapci jeho mechovou chatku, v níž chlapec choval ptáky a různá lesní zvířátka, ačkoliv mu nijak nepřekážela. Chlapec našel odhozené sirky a jako v mátohách šel a zapálil sedlákovi dům. Soudce pak vynáší rozsudek, který zní: Chlapec je osvobozen.

Přečetl jsem povídku až do místa, kde se soudce chystá vynést rozsudek. Pak jsem přestal. Bylo naprosté ticho a vládla napjatá pozornost. Každý chtěl znát konec. Řekl jsem, aby soudili sami a vzali v úvahu přečtená biblická místa. Rozhovor byl velmi vzrušený a trval téměř dvě hodiny. Někteří soudili chlapce, nelíbila se jim jeho pomsta. Jiní soudili spíše žalobce.

Nakonec přešel rozhovor k Bibli. Kdo vlastně měl břevno v oku? Kdo nese větší vinu? Je hlavní otázkou otázka ekonomická (co bylo při požáru zničeno), nebo není? Jak to vlastně myslel Ježíš s tím souzením? Když diskuse skončila, přečetl jsem konec povídky a řekl pár slov na závěr.

Jiný rozhovor jsme vedli i o povídce Čekárna (Ev. kalendář 1965, str. 65) v souvislosti s oddílem Lukáš 12,35-48: „Buďte podobni lidem, kteří čekají svého Pána.” Právě na základě povídky bylo možno dobře ukázat, co to znamená opravdu čekat, a jak má vypadat křesťanské čekání na Kristův příchod. Zároveň jsme hovořili také o tom, které z postav na námluvách se komu nejvíce líbí, a jak si kdo představuje svého budoucího muže nebo ženu.

Podobné rozhovory nad Bibli, která je názorně ilustrována nějakým příběhem, je možno vést i nad celou řadou dalších vyprávění. Právě vyprávění dodá celému hovoru daleko konkrétnější a životu bližší obsah a ráz, protože se hodnotí postoje jednajících osob. Mezi takové povídky řadím ještě např. povídku Mrtvé oči (Ev. kalendář 1964, str. 106) s rozhovorem nad oddílem Malachiáš 2,17 a 3,13-18 a povídku Návrat k lidem (Ev. kalendář 1970, str. 70) k oddílu Jan 1,11-13.

Povídky jsou vhodnější než knihy, protože povídku lze přečíst celou (nebo aspoň podstatnou část) a skupinu nechat rozhodovat za jednající. Předem je ovšem třeba dobře vybrat a promyslet oddíl z Bible, který je vhodný k tomu, aby rozhovor nad povídkou mohl volně přejít do rozhovoru o Bibli a nad Bibli.

4. Antipodobenství

Co je to podobenství víme. Ježíš používal podobenství, aby lidem vysvětlil a přiblížil, co je Boží království, kdo a jaký je Bůh. Prostým příběhem dovedl říci více, než mnohý učený teologický tlustospis.

Ale co je to antipodobenství? Nelze je zaměňovat s aktualizací a není jen pouhou parafrází podobenství. Znamená víceméně důsledný obrat pointy podobenství.

Antipodobenství o ztracené ovci (Matouš 18,12-13) by mohlo znít:

Co myslíte? Má-li někdo sto ovcí a jedna z nich zabloudí, nenechá tu jednu být a neodvede těch devadesát devět do údolí, aby se mu neztratila ještě další? A podaří-li se zachránit stádo, už se nermoutí nad jednou ztracenou ovčí, ale raduje se z těch devadesáti devíti, které mu zůstaly.

Obrácení pointy podobenství je ovšem možno dát rámec vyprávění ze současnosti, naší doby a našeho světa. Podobenství by pak mohlo znít takto:

Inženýrovi, který měl na starosti sto strojů, se jeden z nich porouchal. Co má dělat? Není rozumnější soustředit se na devadesát devět fungujících strojů a nemarnit čas a energii s jedním porouchaným? Nemá mít inženýr radost, když vyrobí na devadesáti devíti strojích totéž, co dříve na stu?

Logika tohoto argumentu se zdá přesvědčivá. Má být použita k tomu, aby ozřejmila pravé podobenství, může na podobenství vrhnout nové světlo a poskytné těm, kteří se nové hry účastní, i kus napětí.

Není dobré oznámit předem, že půjde o antipodobenství. Celá konfrontace s původním podobenstvím má být spíše překvapením.

Je dobré antipodobenství rozepsat, aby měl každý text před sebou. Po přečtení můžeme hovořit o antipodobenství a pak přistoupit ke konfrontaci s originálem. „Znáte někdo z Bible podobný příběh?“, nebo: „Co byste řekli počínání inženýra, kdyby to byl Bůh?“ Jistě by přišla kritika jeho jednání, možná že by se v diskusi dostalo i na to, že nelze směšovat lidi a stroje. - Ježíšovo podobenství problematizuje postoj, pro nějž je nejdůležitějším hlediskem efektivnost.

Uvedeme několik dalších příkladů antipodobenství:

Podobenství o hřivnách, Lukáš 19,12-27

Jeden bankéř se rozhodl, že bude dělat politiku. Chtěl udělat kariéru a potom se opět vrátit k peněžnictví. Zavolal si své důvěrníky, předal jim akciové podíly a uložil jim: „Hospodařte s nimi co nejlépe do té doby, než se jich opět budu moci ujmut sám.“

Přes značnou konkurenci se mu nakonec povedlo dosáhnout funkce premiéra. Tehdy si zavolal své důvěrníky, aby se jich dotázal, jak hospodařili.

První podal zprávu: „Pane premiére, chtěl jsem vyloučit jakékoli riziko, a to se mi skutečně podařilo. Mohu Vám předat Vaše podíly v plné míře. Věděl jsem, že Vaši zásadou je stabilita a jistota, a tak jsem nechtěl spekulovat. Proto jsem za Váš podíl nakoupil zlato.“

Premiér mu odpověděl: „Vaše argumenty Vás charakterizují. Můj důraz na stabilitu Vás dovedl k plné odpovědnosti a vy jste nedělal žádné experimenty. Protože jste se tak dobře osvědčil v tomto malém sektoru, svěřím Vám hospodaření a finance v celé zemi. Jmenuji Vás ministrem financí ve své vládě.“

Potom nechal přivést dalšího. Ten mu vítězoslavně referoval: „Pane premiére, podařilo se mi získat pro vaše podíly 500% zisk!“

Na to mu premiér odpověděl: „To přesvědčuje jen zdánlivě. Uvážíme-li celou věc, mohl jste takového zisku dosáhnout jedině nějakou hazardní hrou. V mé vládě pro Vás není místo. Jen zůstaňte pěkně tam, kde jste.“

Sebejistě vystoupil také další: „Pane premiére, jste bohatým mužem. Podařilo se mi vaše podíly zvednout o 1000%. Jaké další úkoly pro mne máte? - Premiér odpověděl: „Žádné.“

Podobenství o milosrdném Samaritánovi, Lukáš 10,25-37

Jeden z jeho stoupenců se hlásil o slovo. Chtěl na něho udělat dojem a řekl: „Šéfe, co musím dělat, abych patřil k vaší elitě?“

On odpověděl: „Viš přece dobře, co je uvedeno ve směrnicích!“

Muž odpověděl: „Přítakáš vždy bezvýhradně naší věci a musíš se vždy pro naši věc bezpodmínečně nasadit.“

Šéf to komentoval: Správně. Zaříd se tedy podle toho.“

Ale muž chtěl dokázat, že za jeho otázkou je ještě něco víc a řekl: „Co to ale znamená, bezpodmínečně se nasadit?“

Šéf mu to ukázal na jednom příkladu: „Střepina z explodovaného granátu zasáhla jednoho z našich nepřátel. Zůstal ale naživu, ležel těžce raněn. Kolem běžel jeden z jeho spolu-bojovníků s důležitým hlášením, velice spěchal. Viděl raněného, ale nechal ho ležet a nezdržoval se s ním. Potom běžel kolem další z jejich lidí. Uviděl raněného a všiml si, že u sebe má zbraň. Vzal mu ji, hodí se přece a jemu už stejně na nic není. Mumlaje něco o zdržení, utíkal dál. Na to místo přišel ale také jeden z našich. Viděl ho, jak leží zalitý krví. Zastavil se a řekl: Mohl bych ti pomoci. Patříš ale k našim nepřátelům.“ A zastřelil ho. „Kdo z těch tří ukázal bezpodmínečné nasazení?“

Muž řekl: „Všichni tři.“

„Dobře“, řekl šéf, „zaříd se tedy podle toho.“

Toto antipodobenství můžeme číst až po místo: „Zastavil se a...“. Zde můžeme přerušit a ptát se: „Co podle vašeho mínění udělal?“ Většina lidí tvrdí, že mu pomohl. Zde je pak možno ukázat, jak právě spolulidskost je v rozporu s požadovaným bezpodmínečným nasazením se pro nějakou věc nebo názor.

Poznámky:

1. Antipodobenství můžeme udělat téměř ke všem podobenstvím, ne ke všem se to však doporučuje (např. Lukáš 16,19-31).
2. Velmi záleží na kvalitě antipodobenství.
3. Aby mohl být dobře vyjádřen protiklad antipodobenství, musíme dobře rozpoznat pointu podobenství, jeho ústřední myšlenku.
4. Antipodobenství může psát jednotlivec i celá skupina. (Velmi dobrý úkol pro faráře nebo studenty bohosloví.)
5. Antipodobenství můžeme začít a nedočíst až do konce a nechat skupinu samu tvořit závěr. Lépe se pak dojde k originálu podobenství. Pro skupinu je také snadnější pokračovat nebo tvořit závěr, než vymýšlet antipodobenství celé.
6. V některých skupinkách se mladí lidé mohou pokusit vytvořit celé antipodobenství sami. K tomu doporučujeme:
 - a) osvětlit stručně podstatu antipodobenství,
 - b) jednoznačně ukázat pointu podobenství,
 - c) nechat dostatek času na práci,
 - d) každé zpracování prodiskutovat a ohodnotit.

5. Pozorování obrazu

Dívat se - vnímat - přemýšlet - vykládat - dívat se; těmito slovy bychom mohli zachytit průběh práce, použijeme-li jako východiska obrazu. Obzvláště obrazy s biblickými motivy mohou působit velmi podnětně.

Je třeba mít dostatek kopií všechny členy skupiny, je-li reprodukce malá, nebo naopak sehnat tak velikou reprodukci, aby na ni viděli všichni (např. diapozitiv, fólie). Vedle obrazů můžeme ovšem také použít fotografie. Mnohé fotografie jsou velmi aktuálním výkladem textu. Existuje celá řada vydání Bible s fotografiemi nebo obrázky k některým biblickým veršům a najít se dají i na spoustě dalších míst.

Příklady:

B. Pivoňka namaloval obrázek muže nesoucího kříž. Na kříži sedí dva milenci v objetí, farář v taláru a muž, který si čte noviny. - Jak můžeme postupovat?

1. příklad:

Účastníci mají reprodukci před sebou. Pokoušejí se po chvíli dívání a přemýšlení dát obrázku název. Vedoucí potom řekne, jaký název dal svému dílu autor. Pivoňkův obrázek nese název: Hle, on nesl naše viny. - Co je to vlastně vina?

2. příklad:

Účastníci mají také nyní obrázek v ruce a po deseti minutách ho mají popsat a zpravidla i vyložit.

- a) Co všechno vidím na obrázku?
- b) Co všechno by nám mohlo toto vyobrazení říci?
- c) Proč se obrázek jmenuje: Hle, on nesl naše viny?
- d) Jaké biblické slovo vyjadřuje tento obraz?

3. příklad:

Účastníci nedostanou obrázek, ale papír a kreslicí potřeby a úkol, aby namalovali něco k tématu „vina”. Teprve potom dostanou Pivoňkův obraz do ruky. Srovnání může vést k rozhovoru.

4. příklad:

Účastníci dostanou obraz do ruky, vytvoří se skupinky, a ty dostanou za úkol, aby ve stanoveném limitu (cca 30 minut):

- a) obraz dobře popsaly,
- b) našly pro něj přiléhavé jméno,
- c) odpověděly, ze které země je umělec.

Vedoucí pak v plénu sebere odpovědi a poprosí, aby každý namaloval, co si zapamatoval. Mezitím napíše na tabuli odpovědi skupin, popisy a názvy, které skupinky vymyslely. Práce je možno hodnotit, srovnat a otevřít rozhovor.

Doporučujeme:

Vytvořit ticho k pozorování, dobře připravit otázky k viděnému i výklad, připravit otázky k tematicky podobným zobrazením a k biblickým místům, vhodným k obrazu.

6. Västeraská metoda

Västeras je město ve Švédsku, kde vznikla jedna z dalších metod práce s Biblií. Tato metoda práce s Biblií je založena na třech znacích, kterými jsou: otazník, vykřičník a šipka.

Účastníci skupiny dostanou do ruky text biblického oddílu. Probírali jsme právě Markovo evangelium a na příslušnou schůzku připadl oddíl 2,13-22. Jeden člen skupiny byl pověřen, aby pro každého připravil biblický text. Text byl opsán následujícím způsobem:

13. *Vyšel opět k moři.
Všechn lid k němu přicházel
a on je učil.*
14. *A když šel dál,
viděl Leviho, syna Alfeova,
jak sedí na celnici,
a řekl mu: „Pojď za mnou!”
On vstal a šel za ním.*

Tento text obdržel každý účastník schůzky do ruky. Společně jsme text nahlas přečetli. Pak byli všichni účastníci vyzváni, aby si vzali tužky (ty byly předem připraveny), a každý si měl ještě znovu přečíst text, který měl před sebou, a použít naznačená tři znaménka a připojit je k jednotlivým veršům a větám podle následujících hledisek:

? je znamením pro to, co je nesrozumitelné nebo nejasné, ať již obsahově nebo jazykově. Tj. všude tam, kde něčemu nerozumím, namaluji otazník.

! je znamením pro to, co někoho myšlenkově oslovilo (někdy se místo vykřičníku maluje svíčka: tady se rozsvítilo světélko poznání a pochopení).

➔ je znamením pro to, co člověka osobně oslovilo, co promluvílo k srdci.

Po 10-15 ti minutách přemýšlení a malování značek jsme probírali verš po verši. Kdo u něho měl otazník, vyslovil svou otázku, a druhí, kteří otazník neměli, se mu pokoušeli odpovídat. Ukázalo se při tom, že někteří, kdo si otazník neudělali, ve skutečnosti přečtenému textu také nerozuměli.

Otazníků bylo nad oddílem dost. Zvláště verše 18-20 a 21-23 byly téměř u všech označeny otazníky. - Co je to vlastně půst? Jaký smysl to má, nač je hladovka ap. A co znamená „nové víno do nových měchů”? Nechce tím Ježíš říci, že se lidé kazí ve špatném prostředí? Nevede to k oddělování od druhých? Dívky potvrdily, že když se přišije nová záplata na staré šaty, oboje se opravdu pokazí. K tomu měli otazníček někteří chlapi. Rozhovor se nakonec soustředil na to, že nelze život jen záplatovat, ale že je třeba ho měnit celý.

Vykřičníků bylo všude málo. Připisovaly se teprve během rozhovoru, kdy se někomu rozsvítilo, proč Ježíš nepřišel volat spravedlivé, ale hříšné. Kdosi vtipně pravil, že zdravý přece nevolá lékaře, a přitom může být velmi nemocný. Ježíš nevolá ty, kteří si myslí, že ho nepotřebují - i když by ho ve skutečnosti velice potřebovali. Nevnučuje se.

Většina šipek byla u slova: „Pojď za mnou!” To oslovilo snad nejvíce. Skutečnost, že Ježíš nejde kolem nás, aniž by si nás všiml, že nás nepřechází, že má nevšední zájem o toho, kolem něhož jde, o člověka, který je vyvrhelem společnosti, se jevila jako nejsilnější výzva celého oddílu.

Västeraská metoda ukazuje duchovní situaci skupiny. Podle toho, jak se malují otázky, vykřičníky a šipky, je možno odhadnout „duchovní tep” skupiny (ovšem jen do jisté míry). Bylo by dobré, aby vedoucí zasahoval do rozhovoru co nejméně a odpovídali a diskutovali účastníci sami. Měl by pomoci jenom tam, kde jsou diskutující v koncích.

Panuje-li mezi účastníky vzájemná důvěra a otevřenost, jde rozhovor dobře. I proto je lépe použít tuto metodu v menším kroužku. Při dvaceti účastnících by bylo příliš mnoho otázek a také se těžko dostanou všichni k tomu, aby vyslovili své otázky, názory, osobní pochybnosti i to, co je zasáhlo. Nejvhodnější skupina je 6 - 10 lidí.

Poznámka:

Tuto metodu je možno použít u všech biblických textů. Vedoucí skupiny (farář) se musí chovat velmi zdrženlivě při napovídání, aby nedával odpovědi dříve, než jsou účastníci sami schopni si věc promyslet. Na otázky mají odpovídat, pokud možno, členové skupiny sami. Vedoucí zasahuje až tam, kde se objeví nějaká věcná nejjasnost (dobové pozadí, slova ap.), nebo hovor uvázne na mrtvém bodě či je vysloveno něco špatného a nikdo jiný není schopen to opravit.

7. Kladení otázek

Abychom mohli Bibli porozumět, musíme přejít od monologu k rozhovoru. Abychom však mohli vést dialog či rozhovor k určitému textu, je třeba umět klást otázky. Následující řádky chtějí pomoci s tím, jak klást otázky nad Biblí. Přitom máme na zřeteli následující body: a) tazatel, b) obsah otázek, c) funkce otázek.

Otázky klade buď vedoucí nebo teologicky vzdělaný člen skupiny, ev. host. Obyčejně je to vedoucí schůzek, vedoucí mládeže. Měl by dát prostor pro to, aby se každý mohl k otázkám vyjádřit či sám klást další otázky. Měl by umět určovat průběh diskuse.

Na počátku nechá přečíst vybraný biblický text a buď jednotlivcům, nebo skupinkám dá možnost formulovat otázky. Pak požádá o předložení otázek, aby získal přehled a mohl otázky seřadit. Vždy se snaží pohnout k rozhovoru členy skupiny dříve, než odpovídá sám nebo odpovídá odborník či host.

Pohnout lidi k odpovědím je ovšem nesnadné. Osvědčil se nám poněkud „násilnický“ způsob, kdy na některé otázky odpovídá jeden po druhém. Když někdo nechce odpovídat, řekne, že k tomu nic nemá. Jestliže po několika kolech „po řadě“ vznikne spon-tánní rozhovor, necháme jej běžet a teprve za chvíli zase pokračujeme dokola.

Je nutné, aby členové skupiny měli možnost i při rozhovoru klást dále své otázky a vyjadřovat své vlastní mínění. Vedoucí má vždy dát možnost formulovat otázky jasně a má vést rozhovor od povrchnosti do hloubky; poučování se k tomu nehodí, lepší jsou protiotázky. Není-li skupina dost jednotná v názoru na určité věci, pak je třeba klást otázky provokující. Obsah otázek je určen textem nebo životem, zkušeností.

Existuje dvojí typ otázek: jedny k textu přicházejí, zatímco druhé z textu vycházejí. Otázky vycházející z textu mají pomoci lepšímu porozumění. Např. nad Ex 3 je možno položit otázku: Pokusili byste se někdo vysvětlit záhadu s hořícím keřem? Co to asi mohlo být?

Otázky přicházející k textu mají zabránit, aby se diskuse nesvezla do čistě akademické roviny. Mají pomoci najít souvislost s každodenním i církevním životem. Je samozřejmě třeba nejprve odpovědět na otázky, které věcně vyplývají z textu, a teprve potom přejít k těm, které cílí do života.

Podobně ovšem můžeme vyjít ze života a hledat na své otázky odpověď v Bibli. Pro skupinu to může mít zvláštní smysl. Je možné, že se v celém Písmu nenajde určitá odpověď na otázky, tryskající a vyvěrající z každodenního života. Na řadu věcí se ovšem odpovědi najdou. Dá to ovšem také námahu, předpokládá to vyspělejší skupinu, opravdovou skupinovou práci, práci s biblickým slovníkem a biblickou konkordancí a snahu, ale také chuť dovědět se, jakou odpověď Bible na určité otázky dává.

Při diskusi nad Biblí mají otázky různou funkci. Vedoucí je může používat jako otázky hlavní, pomocné, rezervní nebo situační.

Hlavní otázky určují téžisko a cíl celého uvažování. Např. hlavní otázky k Desateru (Exodus 20,1-17) mohou znít:

- a) Které přikázání považujete pro církev za nejdůležitější a proč?
- b) Které považujete za nejdůležitější pro společnost a proč?
- c) Které přikázání potřebuje dnes zvláštní výklad? Proč?
- d) Myslíte si, že požadavek: „Miluj Boha a bližního“, je dostatečným shrnutím Desatera?
- e) Zdůvodněte svoje odpovědi?

Vedoucí může tyto otázky položit v plénu nebo skupinkám, může nechat rozhodnout, o kterých otázkách se bude diskutovat, může dát například každé skupince vždy jen po jedné nebo dvou otázkách v různých kombinacích ap.

Hlavní otázky nemají uvést monolog, ale rozhovor. Hlavní otázky je možno doplnit příklady, vysvětlivkami atd. Např. k sedmému přikázání: Tři dívky a pět chlapců žijí v komunitě včetně vzájemného sexuálního vztahu. Má to co dělat s tímto přikázáním? - Nebo: Požadavek zní: Nezcizoložíš! Předmanželský styk je tedy dovolen? Co byste na to řekli?

Vysvětlivky musejí být krátké a věcné, příklady musejí popisovat reálnou možnost.

Pomocná otázka podporuje použití jiné metody, rozvíjí hlavní.

Rezervní otázky mají být připraveny pro každý případ, jestliže rozhovor vážne nebo se práce podle hlavní metody nedaří či se příliš odchyluje od tématu. Pak musí vedoucí zasáhnout do rozhovoru s poznámkou: Abychom oddílu opravdu rozuměli, musíme pamatovat na některé otázky...

Všechny tyto otázky by měl mít vedoucí připraveny a promyšleny. Situační otázku ovšem nelze připravit předem. Vedoucí si sice může představit, jakým směrem asi půjde diskuse, ale situační otázky může klást až při diskusi samé.

Kvalita otázky se řídí její srozumitelností, vydatností, rozvážností a nezaujatostí. Srozumitelnost je dána jasností a přímočarostí formulace. Nezaujatost znamená, že otázka nesmí předem předjímat odpověď, nesmí ji navozovat.

To ovšem neznamená, že se nemohou klást provokativní otázky. Vydatné jsou takové otázky, na něž je možno a je i třeba odpovědět také jinak, než jenom „ano“ nebo „ne“ nebo: Pán Ježíš. Rozvážnost znamená, že si vedoucí musí předem promyslet také možné odpovědi. Musí promyslet, kam mohou nejruznější odpovědi diskutující zavést.

Všechno se ovšem předvídat a připravit nedá, diskuse by také ztratila švih. Je prostě potřeba umět zvládat situaci.

Shrnutí:

1. Biblické přemýšlení a rozjímání není možné bez otázek.
2. Otázky mohou vyjít z textu nebo z každodenního života. Mají však vždy mít nějaký vztah k Bibli.
3. Otázky mohou být jak hlavní, tak pomocnou metodou výkladu (můžeme např. kombinovat úvahu s otázkami a diskusí).
4. Otázky jako hlavní metoda práce jsou použitelné ke každému biblickému oddílu.
5. Každý, kdo vykládá Bibli, by se měl cvičit v umění klást otázky. Musí umět nejenom dávat otázky jasné, obezřetné, nezaujaté atd., ale také položit uprostřed rozhovoru dobrou otázku situační.
6. Vedoucí by měl být spíše mistrem v kladení otázek, než ve formulování odpovědí.

Pro práci s Bibli platí: mluvíti = stříbro, tázati se = zlato.

8. Ilustrace textu

Malíři katakomb i malíři dnešních dnů, a stejně tak hudebníci se snažili vyjádřit biblické pravdy uměleckou řečí. Člověk ale nemusí být J. S. Bachem nebo Michelangellem, a přesto se může pokusit - ať již malováním, koláží či hudbou - vyjádřit určitý biblický text. Pro mnohé lidi je potěšením, mohou-li něco takového dělat.

Potřeby pro ilustrované koláže jsou prosté: velký podkladový papír, lepidlo, nůžky, staré časopisy, fixy. A k tomu téma, jež by mělo být koláží vyjádřeno (např. Lukáš 10,25-37 - podobenství o milosrdném Samařanovi).

V jedné skupince např. ilustrovali desatero. Příkázání: „Nevezmeš nadarmo“ bylo znázorněno takto: hlavy filmových herců, sportovců, politiků, zpěváků a jiných prominentů byly naaranžovány tak, že tvořily slovo Bůh.

Můžeme také dát za úkol příběhy malovat. Zvláště pro děti a mládež může být velmi zajímavé, mají-li vyprávěný příběh znázornit malováním.

K některým biblickým místům (Žalmy, Filipským 2,6-11, Amos 5,23, Žalm 19,2 aj.) se dá skládat hudba, nebo k nim můžeme hudbu vybrat a hudbou je podmalovat. Jedna skupina se takto pokusila ztvárnit modlářství u zlatého telete (Exodus 32,1-20): Četla oddíl a doprovázela jej hudbou.

Mnohá biblická místa se dají oživit hrou barev a forem. Jde tu často o abstraktní vyjádření toho, co člověk slyší. Můžeme např. použít kombinaci hudby a diapositivů ev. i s mluveným slovem. Tímto způsobem bychom mohli snad nejlépe vyjádřit např. vyprávění ve Skutcích 2 - vylítí Ducha svatého.

Jinou možností je použití filmové techniky, videa a natočené ilustrace biblickému textu ve formě filmového záběru.

Poznámka:

Je jistě velikým obohacením, nejsou-li slova Bible vyjádřena jenom slovy, ale také obrazy nebo hudbou. Žádné umění nemáme přehlížet. Každé zpracování vede k tomu, aby se lidé nad slovy Pisma hlouběji zamysleli a snažili se vystihnout podstatu biblické zvěsti a biblického poselství.

9. Rozhovor nad příběhem

Prorok Nátan vyprávěl králi Davidovi příběh jednoho chudého muže. Ten měl ovečku, kterou velice miloval. Jeho bohatý soused jich měl spousty. Když však přišla bohatému muži návštěva, nechal zabít ovečku chudáka, aby svého hosta pohostil.

David se rozčílil a rozkřikl se: „Ten muž si zaslouží smrt!“ Nátan Davidovi řekl: „Ty jsi ten muž! Vzal sis ženu svého rytíře Uriáše, ačkoli jako král můžeš mít žen, kolik chceš, a jeho si nechal zabít ve válce!“ A David nakonec říká: „To, co jsem udělal, bylo bezprávi.“ (2. Samuelova 12,1-13).

Toto vyprávění je biblickým příkladem rozhovoru nad příběhem. Prorok Nátan pro Davida vykonstruoval paralelní (podobný) příběh a nechal Davida, aby se sám odsoudil. Postupujeme-li touto metodou, snažíme se najít příběhy paralelní k příběhům biblickým. Nemusí být ani tak jinotajné, jako je příběh proroka Nátana.

Vedoucí sám může vymyslet podobný příběh (již jsme o tom hovořili v kapitole o aktuálním podnětu, hovoru nad povídkou) a po jeho přečtení se ptát: Jak byste se chovali v takové situaci vy? A v průběhu rozhovoru nad příběhem je možno přejít k biblickému textu.

Je lepší, když příběh vymyslí skupina sama. Vedoucí zadá biblický text a požádá skupinu, aby našla nebo vymyslela příběh, který přenesle text do dnešního života a světa, mezi dnešní lidi.

K oddílu Lukáš 9,57-62 byl např. zkonstruován tento příběh:

Pavel vede ve své vesnici dětské bohoslužby, na které chodí řádka dětí. Vesnice je daleko od sídla sboru, bohoslužby tam bývají jenom jednou za čtrnáct dní, a až odpoledne. Není tam nikdo jiný, kdo by to chtěl a mohl dělat.

Pavel je šikovný a nadaný. Nyní mu nabízejí dobře placené zaměstnání s možností dalšího studia. Musel by ovšem odejít z domu a bydlet na ubytovně. Ted' o tom přemýšlí, zvláště v souvislosti s dětskými bohoslužbami, o kterých ví, že bez něho skončí. Vidí před sebou děti, které na bohoslužby chodí.

Když se rozhoduje, hovoří s jedním členem sboru. Ten mu říká: „Kdo myslí jenom na svou kariéru, není způsobilý pro Boží království.“

Reakcí skupiny byl ostrý protest. Nesouhlasili s tím, že by slovo „kdo položí ruku na pluh...” mohlo být vyloženo takto. A člen sboru přece není Ježíš! Kde zůstává lid-skost? Každý má přece právo na vzdělání a na práci, která jej baví! - Pak se o textu začalo hovořit zásadněji. Kdo vlastně je nezpůsobilý pro Boží království?

Jiná skupina dostala za úkol zkonstruovat příběh na slovo Matouš 16,26a: „Jaký prospěch bude člověk mít, získá-li celý svět, ale svůj život ztratí?“ Napsala tento příběh:

Karla byla velmi oblíbená v práci pro svou milou a přátelskou povahu. Pro každého měla přátelské slovo. Byla také velmi šikovná písárka. Jednoho dne ale přišel konflikt. Jednalo se o jasnou lež, na které měla mít podíl. Odmítla se zdůvodněním, že je křesťanka. Věděla však, že jí toto rozhodnutí dost uškodí. Od onoho dne se s ní její nadřízení stýkali jen v nejnútnejším případě.

Když to vyprávěla mamince, ta se jí pokoušela utiřit slovy: „Co je platno člověku, když získá celý svět, a uškodí své duši?“

Karla se ale trochu bránila, že přece nechtěla získat celý svět, ale chtěla být ve firmě uznávaná a snad postoupit i platově o stupínek nahoru.

Diskuse se točila kolem toho, zda je v takové situaci správné citovat Ježíšovo slovo. Většina souhlasila s tím, že je to možné a že je to i správné. Vedoucí zakončil diskusi krátkou meditací nad Ježíšovým slovem.

Velmi krásným příkladem k tomuto verši je Klosův Obchod na korse, kde je pro mladého muže, konfiskujícího galanterii po staré Židovce, obchod „celým světem“, pro který nakonec ztratí svou duši.

Poznámky:

1. Metoda příběhů je aktualizací biblických slov i jejich konkretizací.
2. Ukazuje se, že je lépe, když skupina sama hledá, vymýšlí nebo konstruuje příběhy, které text pomohou osvětlit.
3. Tímto způsobem můžeme vykládat delší biblické oddíly i kratičké verše velmi živě a životně.

10. Inscenace

Biblická hra, předvedená ve skupině – nebo před sborem v kostele, je také jednou z forem, jak je možno učit se Bibli lépe porozumět a upozornit i na věci, jichž si málokdo všimne při běžném čtení.

Biblické texty můžeme inscenovat různým způsobem, nabízejí se tyto možnosti:

- a) čtení rolí,
- a) hra spatra,
- b) připravená hra.

Čtení rolí

Nejméně dramatické je čtení rolí. Zvolili jsme téma: křesťanští rytíři. Rytíři byli: Barnabáš, Aquila, Krispus, Justus, Silván a Timoteus a další. Z Bible jsme vybrali oddíly, v nichž se mluví o životě učedníků, a různí členové skupiny je přečetli. Čtení bylo rozděleno do dvou částí: cena křesťanského rytířství a odměna křesťanského rytířství; k oběma tématům jsme vybrali vhodná místa. Toto čtení rolí nás může uvést do rozhovoru nad Bibli, nad postavami a lidmi Nového zákona.

Hra „spatra”

Hra spatra probíhá takto: vedoucí rozdělí účastníky na skupinky, přidělí text a dá dostatek času na přípravu. Jednotlivé skupinky mají za úkol předvést biblický oddíl jako hru.

Předem připravená hra

Předem připravená hra má výhodu v tom, že je ji možno důkladně promyslet a připravit (včetně např. kulis ap.).

Při přípravě jednoho dne mládeže jsme se domluvili, že večer vyplníme hrami na eschatologická podobenství (téma: Ježíš přichází). Různé skupiny dostaly za úkol připravit si některá podobenství.

Jedna skupina měla předvést podobenství o hřivnách. Zvolila tento způsob: Jedna členka skupiny četla biblický text z 19. kapitoly Lukáše. (včetně příběhu o Zacheovi). Několik ostatních se pokoušelo úlohy hrát, předvádět. Dojem tedy byl nejen poslechový, ale i vizuální.

Jiná skupina připravila skutečnou inscenaci hry o deseti družičkách. Nejprve jsme měli k podobenství výklad a dlouhý rozhovor na schůzce mládeže. Po osvětlení celého příběhu jsem napsal základní text podobenství ve hře. Po přečtení jsme ještě něco doplnili, jeden člen skupiny vybral hudbu a hra byla provedena.

Rozhovor o hře ovšem nenásledoval, nebylo dost dobře možné jej uskutečnit. Měl by ovšem velkou cenu, protože by při něm asi vynikly problémy, které člověk při povrchním čtení přehlédne (např.: Byl hřích, že družičky usnuly? Čím se vlastně provinily nemoudré? Jak to, že moudré jim nedaly ze svého oleje? To je přece sobectví.). - Některé z těchto otázek vyvstaly již při rozhovoru v mládeži a byly do hry zapracovány.

Hra má jednu velkou výhodu. Často se pro ni nechají získat i ti, kteří jinak do sboru nechodí, nebo jen velmi zřídka. Mohou se tu aktivně a tvořivě uplatnit. Myslí, že je to jedna z málo využitých forem zvěstování.

Poznámky:

1. V Bibli je celá řada příběhů, jež lze inscenovat.
2. Je možno to udělat čtením rolí, hrou spatra nebo připravenou hrou.
3. Je dobré, když několik skupinek připravuje tutéž hru. Můžeme srovnávat a vzniká více podnětů k rozhovoru.
4. Má-li být hra provedena při bohoslužbách ap., je ji třeba řádně připravit a vyzkoušet.
5. Ke hře a hrou je možno zkusit přivést a zapojit i lidi, kteří jsou jinak málo aktivní nebo chodívají na mládež jenom zřídka.
6. Mladí lidé dostávají možnost sami něco vytvářet a být tvořiví (text hry, hudba, kulisy, atd.) - to přitahuje a dává radost.

11. Provokující texty

Oč jde? Zkuste použít nezvyklé formulace a představy, které sice mají po formální stránce ráz biblické zvěsti, ale obsahově se liší. Mezi takové texty patří také antipodobenství (viz 4.), ale možností je více:

- a) Změna části textu
- b) Rozšířená modernizace
- c) Věcné odlišení
- d) Obsahové obrácení („antipříběh“)

a) *Změna části textu:*

Text Bible, o který jde, se přepíše a přitom se na jednom nebo dvou místech pozmění. Způsob ovšem musí být přiměřený ostatnímu textu, aby nebyl nápadný.

Jako příklad uveďme Lukáš 5,1-11 (zpráva o povolání učedníků). Verše 1-7 ponecháme (v Žilkové překladu), verše 8-11 přetvoříme:

Když se na něj zástup tlačil a poslouchal slovo Boží, jak stál u jezera Genezaretského, uviděl dvě lodi ležící u jezera. Rybáři z nich vystoupili a prali sítě. Vstoupil na jednu z těch lodí, která byla Šimonova, a požádal ho, aby trochu odrazil od země. Posadil se a z lodi učil zástupy. Když přestal mluvit, řekl Šimonovi: „Odráz na hlubinu a spustíte své sítě k lovu.“ Šimon mu odpověděl: „Pane, celou noc jsme pracovali a nic jsme nechytili. Ale na tvé slovo spustím sítě.“ Učinili tak a zabrali velké množství ryb, až se jim sítě trhaly. Kývli na společníky z druhé lodi, aby jim přišli pomoci. A přišli a naplnili obě lodi, až se potápěly. Když to Šimon uviděl, řekl Ježíši: „Pane, ty dovedeš mnoho. Kdo vlastně jsi?“ Ježíš na to odpověděl: „Jsem Ježíš z Nazaretu, Syn Boží. Právě jsi teď zažil, že mohu konat velké věci. Ale jak to vypadá s tebou? Zachovááš Boží přikázání? Činiš, co si přeje Bůh?“ Když to Šimon uslyšel, odpověděl: „Pane, vidím dobře, že se mnou není všechno v pořádku a jistě nejsem takový, jaký bych měl být před nebeským Bohem. Ale kdo takový je? Jistě by se našli i horší lidé, než jsem já. Ježíš odpověděl: „Jistě je to pravda. Ale takový, jaký jsi, pro mne nejsi potřebný. Hledám takové lidi, na nichž není nic poskvrněného, kteří jsou svatí a dokonalí a kteří berou Boha vážně.“ Pak Ježíš pokynul, aby připluli opět ke břehu jezera. Vystoupil z lodi a kráčel po břehu směrem do Kafarnaum.

Vydeme-li z tohoto textu, můžeme postupovat následujícím způsobem:

1. Necháme přečíst text Bible a tím odhalíme rozdíl či napětí.
2. Účastníci neznají text Bible a můžeme tedy hovořit o pozměněném textu a pak přejít k Bibli. Je třeba hovořit o tom, co je pozměněno a v čem spočívá podstata změny. A potom uvažovat o tom, co chtěl říci biblický text.

b) Rozšířená modernizace:

Uveďme opět příklad - Matouš 13,45-46

Byl jeden obchodník, kupec, který mimo jiné vlastnil obchod s drahými kameny. Měl své zákazníky po celém světě. Jednoho dne mu byl nabídnut diamant, jehož cenu ani nelze vyčíslit. Aby ho mohl dostat, musel by se zaručit celým svým majetkem, nejen velkoobchodem drahými kameny. Myslel si: To je přece nesmysl. Riziko je příliš velké. Na konci zůstanu na svém diamantu sedět. Jestliže ho neprodám, k ničemu mi nebude. A přesto se rozhodl, že ten diamant koupí.

„Byl to idiot a ne obchodník!“, „Hlupák!“, „Blázen!“ - tak komentovali účastníci jednání obchodníka. Brzy ovšem objevili biblický originál a teprve po pořádném čtení podobenství zpozorovali, že to, co Ježíš nabízí, je Boží království, a ne nějaký „obchod“.

c) Věcné odlišení:

Překladatel Bible do moderní němčiny, Jörg Zink, nabídl tuto novou verzi Žalmu 23:

*Mým pánem je technika. S ní mi nic nechybí.
Když mi něco chybí, udělá to za mne.
Technika a věda jsou vždycky úspěšné, jiné ani nemohou být.
Budoucnost je sice někdy nejistá,
mám však bezpečnostní zámek na svých dveřích,
helmu když sedám na motorku a dobré brzdy ve svém autě.
Pro všechny případy si platím příspěvky v církvi.
Mám také nepřátele, kteří mi nepřejí dobrý život.
Ale i zde mi pomůže technika. Rakety mne přece ochrání.
Nikdo mi nemůže vzít mé pohodlí.
Ústřední topení mi dává teplo, křesla stojí před televizí.
Když nevím, nač mám právě chuť, otevřu ledničku s bohatým výběrem.
Dnem i nocí si mohu užívat, a když přijde ráno kocovina, mám tablety.
Mým pánem je technika. Je to příjemný pán.
Slouží mi, kde ji potřebuji. Já sloužím jí, ona zase mně.
Modlím se k ní, dává mi jistotu do budoucnosti.*

Čtení tohoto textu dalo v jedné skupině podnět k tomu, aby účastníci při přemýšlení nad Žalmem 23 vytvořili svůj vlastní přepis:

*Pána se nemohu spustit. Dává mi, co potřebuji.
U něho jsem dobře zaopatřen. Nepřijdu ve svém životě zkrátka.
V nouzi se umím mnohého zříci, jen jeho ne.
Všechno přehlíží a plánuje. Ví, co je pro mne dobré.
Je silnější nežli mocnosti a moci, které ruší a ničí.
Má neomezené možnosti, aby nás uživil i v roce 2100.*

*Nasycuje i tam, kde kalorie a vitamíny nestačí.
Ukazuje mi cestu, když se dostanu do slepé uličky.
Nemusím dojít až k trpkému konci.
I když je všechno jiné, než jsem si představoval a přál,
platí jediné: Ty, Pane, jsi se mnou. Zůstáváš se mnou i v utrpení.
S tebou mohu unést nerozřešené otázky a konflikty života.
Přes rakovinu, přes radioaktivně zamořený vzduch,
přes srdeční infarkty - přes to všechno platí:
Ty, Pane, jsi se mnou. Nikdy nebudu sám.*

d) Obrácení smyslu příběhu („antipříběh“)

Příkladem obrácené pointy příběhu může být tento drastický přepis Genese 1,1 - 2,3:

*Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi.
Bůh pozoroval všechno, co učinil, a viděl, že to bylo dobré.
A byl večer a bylo jitro, den šestý.
Bůh dokončil sedmého dne své dílo, které učinil,
a odpočinul Hospodin sedmého dne ode všeho díla, které konal.
Ale člověk neodpočíval.
A člověk řekl: Buď válka. A byla válka.
A člověk pojmenoval válku dobrem a mír zlem.
A člověk řekl: Buďte na zemi pomezí
a buď rozdíl mezi člověkem a člověkem.
A nazval člověk pomezí hranicí.
A stále byl ještě den sedmý.
A člověk řekl: Necht' se shromáždí lidé pod nebem,
aby se radili a mluvili veliká slova,
aby zbraně zůstali neviditelné. A stalo se tak.
A člověk zničil travu a bylinu, která rostla
a plodné stromy bez ohledu na jejich užitek.
Na jejich místo postavil továrny a stroje.
A stále byl ještě den sedmý.
A člověk řekl: Necht' jsou bomby na pomezí nebe,
které mohou den učinit nocí a noc učinit dnem.
A necht' jsou prostředky,
které mohou otrávit zemi na dny a roky.
A člověk řekl: Necht' jsou otrávena zvířata žijící ve vodě.
Ať pomínou také ptáci. Místo toho mohou pod nebem létat bomby.
A stále byl ještě den sedmý.
A člověk řekl: Necht' zemřou všechna zvířata na zemi,
bez ohledu na jejich druh. Místo nich nasad'te pevnůstky,
ostnatý drát a roboty. A stalo se tak.
A Bůh stále odpočíval. A stále byl ještě den sedmý.
A tak dokončil člověk v den sedmý dílo, které učinil Bůh;*

*a člověk, stvořený k obrazu Božímu, usmrtil sám sebe.
A Bůh již neodpočíval.
A země byla nesličná a pustá a tma byla nad propastí.
A Duch Boží se vznášel nad vodami.*

Tento text podnítil jinou skupinu, aby formulovala otázky:

*Je to samozřejmé, že žijeme?
Četli jste již celou Genesi?
Přemýšleli jste o tom, co znamená, že člověk je obraz Boží?
Co znamená úkol člověka vládnout nad zemí?
Mlčí Bůh - nebo jsme to my, kdo mlčíme?
Je Bůh mrtvý - nebo ho zabíjíme my ve svých myšlenkách?
Je Bůh pohodlný - nebo jsme my líní pomoci?
Odpočívá Bůh - nebo pracuje, protože odpočíváme my?
Jsme opravdu bezmocní?
Neznamená Boží požehnání právě to, že můžeme něco dělat i tam,
kde již není naděje?*

Poznámky:

1. Možností, jak použít texty, které dráždí a provokují, je velmi mnoho. Nemusí to být jenom vyprávění nebo podobenství, může to být téměř každý text.
2. Pro rozhovor je důležité přesné srovnání biblického textu a pozměněného textu a rozdílu mezi nimi.
3. K jednomu textu můžeme vypracovat i více variant provokujících textů. Rozdíly musejí být osvětleny dřív, než dojde ke konfrontaci s biblickým textem.
4. Skupinky můžeme také nechat, aby samy takové texty tvořily a pak se ptát, proč lidé zvolili ten nebo onen způsob, ten či onen text, proč změnili právě to, co změnili a nezměnili také ostatní části textu ap.

12. Psaní dopisů

Psaní dopisů je potřeba stará jako písmo samo; a ani dnes se bez dopisů neobejdeme. Bible nám zachovala mnoho dopisů a mezi nimi i jeden velmi starý dopis - Davidův dopis Joábovi o Urijášovi (2. Samuelova 11,14-15). Větší část Nového zákona jsou dopisy (je jich 21). Psaní dopisů můžeme použít také jako metodu práce a výkladu biblického textu.

Můžeme použít trojí způsob:

- a) Biblické dopisy nebo jejich části převedeme do dnešní situace, do našeho světa, jeho problémů a starostí, do reality všedního dne.
- b) Vyjádříme formou dopisu biblické texty, napsané jako zprávy nebo řeči a vyprávění.
- c) Napíšeme dopis k nějakému biblickému tématu. Zde se z textu nevychází, ale má se k němu teprve dojít.

Vedoucí může začít práci na dopisech krátkým exegetickým výkladem, je možno také odpovědět na otázky pisatelů.

V jednom kroužku dostali účastníci za úkol „přepsat“ do současnosti text z Filipským 2,1-18. Nejdříve byly probrány tři pomocné otázky:

- a) Co nebylo ve sboru ve Filipis v pořádku?
- b) Znáte podobné těžkosti z vašeho sboru?
- c) Můžete sdělit vašemu sboru, co předkládá Pavel Filipským?

Otázky byly probrány v plénu a pak každý psal dopis svému sboru. (Jistě by bylo dobré, některé z nich také odeslat).

Dobrým „pracovním textem“ je dopis Filemonovi. Přitom je v dopise třeba vysvětlit Onezimův problém, který je v pozadí toho, proč Pavel píše.

Dopis ovšem také někdo čte. Této skutečnosti využili právě u dopisu Filemonovi při jednom setkání: několik lidí bylo právě ve Filemonově domě, když přišel dopis od apoštola Pavla. Hovor se točil kolem těchto tří otázek: Odpustit bezpráví? Uznat otroka jako rovnoprávného člověka? Dokázat křesťanské bratrství činem?

V jiné skupině se zabývali životem apoštola Pavla. Vedoucí navrhl, aby zvolili formu dopisu: student teologie Saul píše svému otci dopis o popravě Štěpána. Je to zpráva očitého svědka (Sk 7,54 - 8,4). Kdo nechtěl psát sám, mohl pracovat ve dvojici.

Probírali jsme Ježíšovo zatčení v Getsemanské zahradě. Po několika úvodních poznámkách jsem členům skupiny rozdál tužku a papír a požádal je, aby o tomto zatčení napsali dopis.

Mohli si zvolit některou z následujících forem:

- a) Ježíš píše poslední stránku svého pravidelného deníku, vlastně dopisu sobě, když se synedrium radí a on má chvilku pro sebe;
- b) apoštol Petr píše dopis o Ježíšově zatčení;
- c) Jidáš píše dopis s vysvětlením svého činu;
- d) mladík, který utekl nahý, píše svému příteli o tom, co prožil (probírali jsme Markovo evangelium, 14. kapitolu).

Můžeme také zvolit opačný postup. Určit téma dopisu a pak napsané srovnávat s Biblií a jejím řešením. Vedoucí popsal situaci takto: V jednom sboru se hádají. Neznáme příčiny, víme jen to, že tam panuje nepřátelství. Představme si, že patříme do tohoto sboru, ale jsme na čas mimo. Proto píšeme dopis.

Vznikly tyto tři dopisy:

Milí bratři a sestry, jak došlo k tomu, že se u Vás vytvořily skupiny, které se mezi sebou přou a hádají, to nevím, a proto nemohu nikoho soudit. Také ani nechci; z toho by stejně nevzešlo nic dobrého. Otázkou je, zda chcete veřejnosti i nadále poskytovat takový smutný obraz. Otázky, které máme jako církev řešit, je možné vyřešit jen tehdy, když překonáme skupinový egoismus. Církev je věrohodná a přesvědčivá jen tehdy, když je jednotná. Jestliže jako sbor nechcete selhat, buďte důslední: sedněte si spolu, buďte tolerantní a ochotní ke kompromisům. Nemluvte a nemyslete jako na frontě. Akceschopný je jen jednotný sbor. Doufám, že to pochozíte.

Milý pane faráři, apoštol Pavel napsal: Mějte mezi sebou pokoj, milujte se navzájem. To je přece největší přikázání. To je třeba lidem znovu připomínat a říkat: Cvičte se v lásce k bližnímu, protože nenávist a závist nejsou právy před Bohem. Myslete na to, že musíme všichni zemřít, a pak již nelze říci: Začal ten druhý. Ať pracuje každý sám na sobě a ptá se: Co jsem udělal špatně? V pohledu na Ježíše, který za všechny zemřel a vstal z mrtvých, se máme všichni těšit a být radostní pro náš budoucí život.

Milí bratři presbyteri, jsou ty důvody, které vás dovedly k hádkám, opravdu tak důležité? Nebylo by vše možno vyřešit v klidném, věcném rozhovoru lépe, než zlými řečmi, často za zády druhých? Naslouchejte také mínění druhých; to přece neznamená, že mínění druhých převezmáte. Bůh nám svěřil různé dary a smíme proto mít i různé názory. Je řada cest, které vedou k jednomu cíli. Můžete ale upadnout do nenávisti a zloby. V tomto smyslu vás pozdravuji.

Po napsání a přečtení dopisů se rozvinul živý rozhovor. Již adresáti jsou různí, forma také. Hovořilo se o pravé jednotě. Rozhovor skončil poukazem na Ef 4,1-7: Jsme zavázáni k jednotě (v. 1-3), jednota však je v posledu Boží dar (v. 4-6), různá obdarování podporují jednotu a slouží jí (v. 7).

Poznámky:

1. Biblické dopisy nebo jejich části můžeme převádět do naší doby a situace.
2. Můžeme psát dopisy o biblických příbězích nebo jiných biblických oddílech. Můžeme také začít určitým problémem a teprve v závěru se dostat k Bibli.
3. Píšeme-li dopis k určitému místu Bible, je dobré místo předtím vysvětlit, případně o něm chvíli hovořit.
4. Na psaní dopisů musíme nechat dostatečný čas. Není však nutné, aby všechny dopisy byly dopsány až do konce.
5. Metoda psaní dopisů se dá rozšířit na telefonáty. Dopis také můžeme namluvit do magnetofonu.
6. Dopisy můžeme použít a využít k dalšímu rozhovoru nebo ke hře. Na napsané dopisy můžeme také opět písemně odpovídat.

13. Parafráze biblického textu

K překladu Bible je třeba mnoha věcných znalostí. Vedle přesného překladu existuje však také parafráze, která se pokouší převést obsah textu do naší, nebo mé osobní situace. Překlad se drží originálu a snaží se o co největší přesnost; parafráze je volnější. Mnoha lidem tento způsob práce pomáhá k lepšímu pochopení Bible.

Parafrázi můžeme dělat různým způsobem:

1. Vztít jako základ biblický text (i např. kralický) a převést jej do naší moderní řeči. Nahradit některé starší obrazy dnešními; ponechat volnost v užívání slov.
2. Práci na parafrázi je možno ztížit tím, že dáme podmínku, aby kromě běžných větných částic, spojek, jmen a některých nenahraditelných slov, nebylo užito žádné slovo, které je v biblickém textu. Je třeba nahradit také slovo „Bůh“, „smrt“, „soužení“ i všechna ostatní slova. To nutně vede k přemýšlení nad tím, jaký je obsah těchto slov.
3. Převod či parafrázi můžeme posunout zcela do dnešní situace. Jedna skupina tak např. zpracovala slova ze 4. kapitoly Amose:
 1. „*Slyšte slovo, vy sytí lidé, kteří při svém vysokém životním standartu již nemyslíte na chudé, praví Hospodin. Vy, kteří odsouváte své staré do ústavů, kteří používáte svátky jen k tomu, abyste se přežrali.*
 2. *Vedle vás hladoví tisíce lidí. Ale jednoho dne, a to je jisté, se tito hladoví pomstí na vaší sytosti.*
 3. *Ani já tomu již nechci déle přihlížet, praví Hospodin. Přichází den, kdy budete muset skládat účty.*
 4. *Ano, dělejte to tak dále. Chod'te do svých kostelů a modliteben. Uklidňujte své svědomí placením církevních příspěvků a darů. Vaše duše je upokojena, když jednou polknete chleba a víno u večeře Páně,*
 5. *když necháte své děti pokřtít, když jdete do kostela uzavřít manželství, a když zavoláte faráře k pohřbu zemřelého. Tyhle ceremonie máte rádi.*
 6. *Ačkoli se sami topíte v nadbytku, nepomáháte hladovým v míře, jakou by vaše poměry dovolovaly.*
 7. *Také se vám vedlo zle. Vytáhl jsem vás z toho, a proto se vám daří dobře.*
 8. *Neptáte se na mne, nemyslíte na mne.*
 9. *Záplavy, války, zeměřesení, nemoci, to vše vás nechává v klidu. Po mně se neptáte a nezajímáte se o mne.*
 10. *Katastrofy ani materiální ztráty vámi nepohnou. Všechno si umíte vědecky vysvětlit. A i když neumíte dát poslední odpověď, přece se po mně neptáte, říká Hospodin.*
 11. *Ani když jsem k vám poslal svého Syna Ježíše Krista jako člověka, který vám měl ukázat cestu z nevěry, nechtěli jste ho slyšet a odvrátit se od své zlé cesty.*

12. *Proto se probud'te a neukolébávejte se na stolicí své sebejistoty. Neboť nevíte, kdy se zlomí, a vy budete stát přede mnou.*
13. *Toto všechno vám říkám já, váš Pán, který vás vidí, i když přede mnou prcháte kamkoli, který vás pozoruje, když si tvoříte svůj pohodlný život a který nakonec život dává i bere: Pán všech světů, Pán časů, Pán Pánů je moje jméno.*

Srovnejte tuto parafrázi s Amosovým textem. Možná se vám bude zdát příliš vzdálená. Zkuste nad ní přemýšlet a pak se pokuste vytvořit vlastní parafrázi pro naši situaci.

4. Převod textu může však být velmi osobní a subjektivní. Můžeme postupovat následujícím způsobem: a) přemýšlení (meditace) jednotlivce (asi 15 minut), b) rozhovor v malé skupině a c) rozhovor v plénu.

- a) Každý účastník má napsat převod a přemýšlet nad ním na základě otázek: Co říkají tyto verše mně? O čem mluví text a jak se vztahuje k dnešku? Nabízejí se mi na základě textu nějaké nové možnosti života – a jaké? Oč bych se měl zvlášť starat v budoucnosti? Které lidi mohu ve světle biblického místa vidět jinak? Jak?
- b) Potom se hovoří v malé skupince (4-6 osob) o převodech jednotlivců. Nejde jen o to, aby byl každý převod přečten, ale i vysvětlen. Diskuse skupiny má pak pokračovat podle otázek: V čem spolu souhlasíme? Na co je podle našeho mínění položen důraz? Jaké zkušenosti máme s těmito problémy v našem životě a našem okolí?
- c) V plénu můžeme přečíst jeden nebo dva zdařilé převody ze skupinek a pak hovořit o problémech, které se vyskytly ve skupinkách.

Poznámky:

- 1. Metoda parafráze (převodu) textu je použitelná u každého textu Bible (snad s výjimkou rodokmenů).
- 2. Smyslem převodu není filologická přesnost, ale promýšlení toho, co oslovuje jednotlivce nebo skupinu.
- 3. Krátký exegetický úvod má za úkol vysvětlit některá nesrozumitelná místa.
- 4. Ke zpracování poslouží nejlépe rozhovor a skupinová práce.
- 5. Je třeba srovnat hotové výsledky přemýšlení ve skupinách i v plénu.

14. Volba verše

Volbou verše nazýváme pokus vybrat z určitého oddílu nejdůležitější verš, nebo verše. Podnětným příkladem může být pokus jedné skupiny mládeže vybrat takový verš z oddílu Lukáš 15,11-32:

Příprava: Každý měl před sebou Bibli (stejný překlad), někteří ze skupiny měli pro srovnání ještě další překlady. Vysvětlili jsme nesrozumitelné pojmy a řekli si o rozdílech v překladech. Pak byly vytvořeny skupinky, které měly v deseti minutách odpovědět na následující otázky:

- a) Do jaké souvislosti je zařazen tento text?
- b) Na koho je zaměřen? Dodává toto zaměření textu důležitost?
- c) Jsou pro porozumění pro výklad důležité odlišnosti překladu?

Skupinky podaly v plénu zprávu o své práci. Poté vedoucí požádal, aby účastníci krátce formulovali obsah jednotlivých veršů. Obsah veršů byl shrnut takto:

11-12	<i>mladší syn požaduje dědictví</i>
13	<i>mladší syn prožere dědictví</i>
14	<i>zchudne a hladoví</i>
15	<i>ponižuje se až na pasáka vepřů</i>
16	<i>trpí nouzi</i>
17	<i>hodnotí své postavení</i>
18-19	<i>napadají ho dobrá předsevzetí</i>
20a	<i>uskutečňuje svá předsevzetí</i>
20b	<i>otec přichází synovi vstříc</i>
21	<i>syn vyznává svou vinu</i>
22	<i>otec se smiřuje se synem</i>
23	<i>v celém domě vládne veliká radost</i>
24	<i>syn byl mrtev a ožil</i>
25-27	<i>starší syn se dovidá o návratu bratra</i>
28a	<i>starší syn se zlobí</i>
28b	<i>otec přesvědčuje staršího syna</i>
29-30	<i>starší syn zdůvodňuje svůj postoj</i>
31-32	<i>otec zdůvodňuje svůj postoj</i>

Pak se konala volba nejdůležitějšího verše. Nejvíce hlasů dostaly verše, které mluvily o otci. Zvláštní bylo, že 9 hlasů dostal verš 28b, 8 hlasů verš 20b, verš 22 a verše 31-32 a 7 hlasů verš 21.

Po volbě vedoucí shrnul podobenství, které mluví o Bohu. Jeden z členů skupiny navrhl, aby se toto podobenství jmenovalo „O milujícím otci“, nikoli „O ztraceném synu“.

Volbu můžeme také konat tajně (např. lístky). Výsledek hlasování jistě vyvolá diskusi. Je také možné, aby každý vysvětlil, proč zvolil určitý verš.

Poznámky:

1. Volba verše je metoda dobrá pro podobenství i jiná vyprávění.
2. Není třeba rozhodnout hned napoprvé. Po osvětlení textu můžeme provést volbu novou.
3. Na základě zvoleného verše zkuste formulovat nadpis celého oddílu. Srovnání s obvyklými nadpisy může pomoci k rozhovoru.

15. Kompilace

Kompilace znamená pokus vytvořit nový překlad Bible z několika jiných překladů. Bible byla napsána hebrejsky, z malé části aramejsky - Starý zákon, a řecky - Nový zákon. I původní biblický text se nám na mnoha místech dochoval v tzv. různocteních, různé rukopisy se malinko liší.

A překlady se od sebe teprve liší. Každý z nich je trochu jiný, svérázný a svojský. Překlad je vždy poznamenán, přesto že se snaží o co největší přesnost a věrnost originálu, jazykem doby, reaguje na řadu aktuálních otázek.

Můžeme se proto pokusit vzít si několik překladů Bible a hledat taková slova a vyjádření, která nejlépe mluví do naší situace a nejlépe vyjadřují to, jak k nám biblický text mluví. V češtině nemáme tolik překladů jako v některých jiných jazycích, ale celá řada jich také existuje. Nezapomínejme na kralický překlad. I když jsou některá slova a obraty dnes trochu zastaralé, je to veliký skvost české řeči a ve své přesnosti překladu a teologické jasnosti a nosnosti je to překlad, který dosud nebyl ničím překonán.

Pokud je ve skupince někdo, kdo ovládá cizí řeč, je dobré sáhnout po německém, anglickém, ruském nebo jiném překladu jako pomoci pro práci.

Poznámky:

1. Tímto způsobem můžeme zpracovat každý biblický oddíl.
2. Potřebujeme více překladů Bible.
3. V dalším hovoru se můžeme držet těchto otázek:
 - a) Které překlady jste vypustili?
 - b) Který překlad používáte nejčastěji?
 - c) Kde vás neuspokojil žádný z překladů a raději jste zvolili svou vlastní formulaci?
 - d) Podle jaké zásady se řídíte, když dáváte přednost některému z překladů?
 - e) Považujete kompilaci, kterou jste udělali, za zdařilou?
 - f) Ke kterým veršům kompilovaného textu máte ještě otázky?

16. Propagační texty, hesla

O prvním agitátorovi a první reklamní kampani mluví Bible v Genesi 3. „Náboráře” tam dělá had, který říká Evě: „Budete jako Bůh.” Jak víme, nedopadla jeho snaha špatně. Hadem tedy začíná propagace a agitace - a úspěšně.

Bible obsahuje na mnoha místech „náborové pasáže” - v dobrém slova smyslu. Chtějí člověka oslovit a pozvat z následování, ke změně života. Taková místa nás zvláště osloví, pokusíme-li se je vyjádřit formou plakátů a jiných poutačů a reklamních prostředků.

Nejlepší je tuto práci dělat ve skupinkách, a pak v plénu přechíst všechny návrhy a pokusy a hovořit o nich.

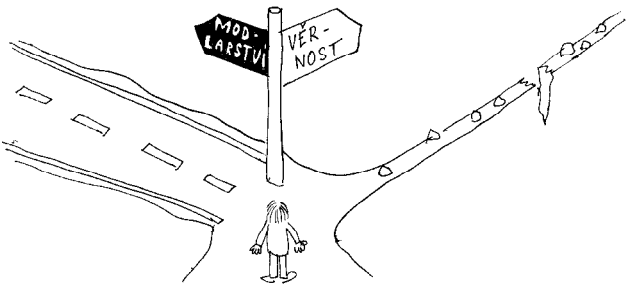
Pro jeden den mládeže ve sboru jsme zvolili text Matouš 7,13-14. K tomuto verši jsme udělali plakát:

ZVOL SI ÚZKOU CESTU JEŽÍŠE KRISTA!

Úzká cesta vede *k přemýšlení* -
široká svádí dělat to, co dělají všichni.

Úzká cesta zve *k odvaze* jít sám proti proudu -
široká cesta znamená zkázu těla i duše.

Většina volí pohodlnou cestu širosti,
která nikdy nepovede k výšinám.

Jakou cestou se vydáš ty?

ZVOL SI ÚZKOU CESTU JEŽÍŠE KRISTA

Řada míst z Bible chce získávat. Kázání apoštolů, Ježíšova slova, výroky proroků měly tento charakter. Byly „nábohem a agitací“ pro Boží království.

Pokuste se zpracovat touto formou např. oddíl 2. Korintským 5,19-21 nebo Ježíšova blahoslavenství (Matouš 5,3-8). Propagace se ale nedělá jen plakáty, ale také inzeráty, prospekty ap. Samozřejmě, že členové skupiny brzo přijdou na to, že Ježíšův „nábor“ je v něčem jiný. V čem se liší evangelizace od agitace a propagace?

Poznámky:

1. Mnohá místa v Bibli mají sama „náborový“, propagační charakter. Působí zejména, jsou-li vyjádřena prostředky moderní propagace.
2. Musíme se připravit také na ironické formulace a agresivní myšlenky. Ty je třeba vítat jako možnost věci lépe vysvětlit.
3. Zdařilé návrhy můžeme použít ve sboru - na nástěnce aj.

17. Polární teze

Teze jsou věty s určitým tvrzením. „Polární teze” proti sobě staví různá tvrzení s cílem vést k přemýšlení. Pro některá biblická místa můžeme použít tuto metodu práce. Jedná se zvláště o ta místa, která dnes provokují svým obrazem světa nebo svým pojetím určité věci.

Vedoucí rozdává k určitému textu dvě řady protichůdných tezí. Účastníci zvážejí důvody pro a proti a hovoří o tom. Můžeme také nechat účastníky, aby polární teze sami tvořili.

Jedna skupina tvořila teze k tomu, co je v Genesis 1,1 - 2,4a věrohodné a nevěrohodné pro dnešního člověka, který tuto zprávu slyší:

1. *Nevěrohodné je, že nebe bylo rozděleno na dolní a horní. Pak by voda byla pod i nad nebem. Je to nesrovnatelné s moderním obrazem světa.
Věrohodné je, že Bůh je Stvořitel. To je zde vyjádřeno. Kdo tomu rozumí, nepohoršuje se nad starým obrazem světa.*
2. *Nevěrohodné je, že světlo bylo stvořeno již před sluncem a hvězdami.
Věrohodné je, že v. 3 nelze brát doslova a že světlo je tu symbolem pro moc řádu a života.*
3. *Nevěrohodné je, že svět byl stvořen za 7 x 24 hodin.
Věrohodné je, že autor nemyslel na týden. Byl to věřící kněz, který chtěl zdůvodnit řád týdne.*
4. *Nevěrohodné je, že Stvořitel si činí nárok nazvat svět dokonalým.
Co znamenají slova: velmi dobré? Člověk i stvoření jsou nedokonalí.
Věrohodné je, že slova „velmi dobré” neznamenaají „dokonalé”. Člověk měl žít v dobrém, i když nedokonalém stvoření ve svobodě rozhodování a jednání.*
5. *Nevěrohodné je, že Bůh stvořil „z ničeho”. To vypadá jako kouzelnictví nebo magie.
Věrohodné je, že Boží slovo znamená Boží vůli. I v naší sféře zkušeností předchází „stvoření” nejprve myšlenka. V tomto smyslu je třeba rozumět slovu: Staň se.*

Nyní by mohl následovat rozhovor. Pomocí tezí se podařilo zjistit názory účastníků na věc a úkolem vedoucího by bylo, aby vysvětlil některé skutečnosti, které se zdají nevěrohodné, ale které nevěrohodné být nemusí.

Polární teze můžeme tvořit také tak, že jedna skupina formuluje teze na podporu biblického textu, druhá skupina teze, které s ním polemizují.

Pavlovo slovo o tom, že žena má mlčet ve shromáždění (1. Korintským 14,34), se stalo předmětem podobného výkladu. Jedna skupina dostala za úkol toto tvrzení zdůvodnit, druhá vyvrátit. Samozřejmě nejde jen o zdůvodnění či vyvrácení naše, ale také biblické. Proč vlastně Pavel napsal toto slovo? Není krokem zpět? Nerozděluje Bůh své dary všem?

Poznámky:

1. Polární teze můžeme použít u oddílů vyvolávajících napětí jako úvod do rozhovoru.
2. Je lépe, když si je účastníci tvoří sami.
3. Nejvíce se polární teze hodí pro oddíly, které jsou dnes nejvíce napadány a zpochybňovány.

